

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 667/2023-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa mladistvého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonným zástupcom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a advokátkou JUDr. Kristínou Kosmályovou, Farská 44, Nitra, proti postupu Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 4Tpo/52/2023 a jeho uznesení z 28. septembra 2023 pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 4Tpo/52/2023 a jeho uznesením z 28. septembra 2023 pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4Tpo/52/2023 z 28. septembra 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Banskej Bystrici **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **799,36 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 16. novembra 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, práva na slobodu a bezpečnosť podľa

čl. 5 ods. 1, 3, 4 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Tpo/52/2023 a jeho uznesením z 28. septembra 2023 pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Žiar nad Hronom ČVS: ORP-218/1-VYS-ZH-2023 z 19. mája 2023 postupom podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona. Sťažovateľ bol uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 2Tp/35/2023 z 21. mája 2023 vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku, pričom okresný súd nevyhovel návrhom na nahradenie väzby sťažovateľa jeho písomným sľubom, zárukou dôveryhodnej osoby a dohľadom probačného a mediačného úradníka. Krajský súd uznesením sp. zn. 4Tpo/30/2023 z 30. mája 2023 podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zrušil uznesenie okresného súdu sp. zn. 2Tp/35/2023 z 21. mája 2023 a sám rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku, pričom taktiež nevyhovel návrhom na nahradenie väzby sťažovateľa jeho písomným sľubom, zárukou dôveryhodnej osoby a dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd na podklade žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby uznesením č. k. 2Tp/35/2023-108 zo 4. júla 2023 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4Tpo/38/2023 z 13. júla 2023 rozhodol o zmene dôvodov väzby ich obmedzením len na dôvod preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu a zároveň nevyhovel ani jeho návrhom na jej nahradenie písomným sľubom sťažovateľa a dohľadom probačného a mediačného úradníka.

3. Sťažovateľ doručil 24. augusta 2023 ďalšiu žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu okresnému súdu, ktorý o nej rozhodol svojím uznesením č. k. 2Tp/35/2023-155 z 13. septembra 2023 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4Tpo/52/2023 z 28. septembra 2023 tak, že ju podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol a väzbu sťažovateľa nenahradil prijatím záruky dôveryhodných osôb [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podľa § 80 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, neprijal písomný sľub sťažovateľa podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a nenahradil väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ rozdelil svoju argumentáciu proti napadnutému uzneseniu krajského súdu do dvoch základných rovín. V prvej z nich sťažovateľ namieta postup krajského súdu ako súdu sťažnostného, ktorý pred vydaním svojho uznesenia sp. zn. 4Tpo/52/2023 z 28. septembra 2023, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa podanú proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2Tp/35/2023-155 z 13. septembra 2023, nevyčkal na písomné odôvodnenie sťažovateľom podanej sťažnosti. V druhej rovine svojej argumentácie sťažovateľ namietol arbitrárnosť napadnutého uznesenia krajského súdu predovšetkým v časti týkajúcej sa možnosti nahradenia svojej väzby prijatím záruky

dôveryhodných osôb [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podľa § 80 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, prijatím jeho písomného sľubu podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

5. V prvej rovine svojej argumentácie v jej podrobnejšom vyjadrení sťažovateľ poukázal na to, že proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2Tp/35/2023-155 z 13. septembra 2023 podal do zápisnice o svojom výsluchu sťažnosť, ktorú mienil odôvodniť po doručení písomného vyhotovenia uznesenia svojej obhajkyňi, k čomu došlo 27. septembra 2023. Obhajkyňa písomné odôvodnenie sťažnosti zaslala elektronicky 2. októbra 2023 krajskému súdu ako súdu sťažnostnému, ako aj okresnému súdu ako súdu prvostupňovému. Na potvrdenie týchto zistení sťažovateľ poskytol aj údaje zo Slovenskej pošty, a. s., podľa ktorých „*bolo Uznesenie Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 2Tp/35/2023-155 zo dňa 13.09.2023 podané na poštovú prepravu dňa 20.09.2023, zásielka bola prevzatá na doručenie dňa 25.09.2023 a mojou obhajkyňou bola prevzatá dňa 27.09.2023.*“. Napriek tomu krajský súd nevyčkal na doručenie písomného odôvodnenia zahlásenej sťažnosti a už 28. septembra 2023 napadnutým uznesením rozhodol tak, že sťažnosť zamietol, pričom sťažovateľovi dokonca vytkol to, že zahlásenú sťažnosť neodôvodnil. Krajský súd tak vo veci rozhodol bez toho, aby sa oboznámil s dôvodmi sťažnosti sťažovateľa.

6. V rámci druhej skupiny námietok sťažovateľ k záveru o arbitrárnosti napadnutého uznesenia krajského súdu uviedol, že tento sa „*absolútne nevysporiadal s mojimi vyjadreniami resp. vyjadreniami mojej obhajkyne a to prezentovanými tak v Žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo dňa 24.08.2023 ako ani s ústne prednesenými argumentmi mojimi či mojej obhajkyne v rámci výsluchu konaného v kontexte žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, ktoré sú relevantné vo vzťahu k predmetu rozhodovania, ako ani s dôvodmi môjho ponechania vo väzbe či s dôvodmi nenahradenia mojej väzby ponúkanými prostriedkami náhrady väzby.*“. Sťažovateľ krajskému súdu vyčíta to, že «*sa nekriticky pridržiaval (nedostatočnej, vágnej a neustále sa opakujúcej) argumentácie prvostupňového súdu, dokonca konštatoval, že „odkazuje na rozsiahle odôvodnenie“ prvostupňového súdu a to tak v otázke naplnenia materiálnych dôvodov väzby ako i v otázke opodstatnenosti prepustenia z väzby či nahradenia z väzby niektorým z viacerých ponúkaných prostriedkov náhrady väzby, pričom ako druhostupňová resp. sťažnostná autorita svojim uznesením nijakým spôsobom neprispel k obsiahlejšiemu odôvodneniu toho, prečo vidí moje neprepustenie z väzby na slobodu ako neopodstatnené či až nemožné a prečo nahradenie väzby v mojom prípade nie je dostatočné a uskutočniteľné.*».

7. V konkrétnostiach sťažovateľ napadnutému uzneseniu krajského súdu vytkol dva podstatné nedostatky, s ktorými sa nevysporiadal, resp. vysporiadal arbitrárne, teda na ne nedal ústavne konformnú odpoveď. Prvým argumentačným nedostatkom napadnutého uznesenia krajského súdu je nedostatočné odôvodnenie väzby sťažovateľa ako osoby mladistvej. V tomto smere sťažovateľ poukazom na zákonné znenie § 339 Trestného poriadku namietal postup krajského súdu v rozpore s obsahovým účelom tohto zákonného ustanovenia, ktorý aj za prítomnosti niektorého z dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku „*v prípade mladistvého obvineného nepostačuje na to, aby mohol byť držaný vo väzbe v prípade, že účel väzby možno dosiahnuť inak. Samotný sťažnostný súd sa vo svojom uznesení absolútne nezaoberá potrebou dôsledného vysvetlenia či zdôvodnenia svojich úvah v kontexte, že ide o väzbu mladistvého.*“. Navyše si podľa názoru sťažovateľa krajský súd svoju povinnosť nesplnil ani formálne, „*čo i len citáciou ustanovenia § 339 Trestného*

poriadku“, v dôsledku čoho „Ak by som sám nevedel, že som mladistvou osobou, z napadnutého uznesenia táto skutočnosť nijakým spôsobom nevyplýva, nijakým spôsobom predmetné uznesenie... sa mnou nezaobera v kontexte tom, že som mladistvou osobou, na ktorej väzobné stíhanie sa vzťahujú i osobitné ustanovenia, a to predovšetkým ustanovenie § 339 Trestného poriadku.“.

8. Druhým argumentačným nedostatkom napadnutého uznesenia krajského súdu je podľa sťažovateľa nedostatočné odôvodnenie nenahradenia väzby s akcentom na to, že ide o väzbu mladistvého obvineného. Sťažovateľ teda prízvukuje, že sa krajský súd „nedostatočne zaoberal tým, prečo moju väzbu nenahradí ponúkanými prostriedkami jej náhrady, a to písomným sľubom či dohľadom probačného a mediačného úradníka a zárukou dôveryhodných osôb. Argumentácia (aj to i len prvostupňového súdu) sa v tomto kontexte obmedzuje výhradne na rozsah, že je toho názoru, že by som dôveryhodné osoby nerešpektoval, nespolupracoval by som s nimi, že mnou ponúkaný sľub by som nesplnil a nerešpektoval a dohľad probačného a mediačného úradníka nado mnou nepovažuje za relevantný, nakoľko mu nedávam dostatočnú záruku, že by v tomto štádiu trestného konania predmetný dohľad splnil svoj požadovaný účel. Pýtam sa, akým spôsobom je toto odôvodnenie... dostatočné, akým spôsobom je uspokojivé a najmä akým spôsobom dáva záruku, že nie je svojvoľné a nepreskúmateľné a v neposlednom rade akým spôsobom je takéto nanajvýš stručné a arbitrárne odôvodnenie v súlade so zákonom, konkrétne s ustanovením § 339 ods. Trestného poriadku a najmä s mne garantovaným právom na osobnú slobodu vyjadreným v čl. 17 ods. 1. ods. 2 a ods. 5 Ústavy SR a v čl. 5 ods. 1, ods. 4 a ods. 5 Dohovoru...“.

9. Predostretú názorovú líniu sťažovateľ podporil aj skutkovými zisteniami, z ktorých vyplýva, že o prepustenie z väzby alebo o jej nahradenie inými prostriedkami nežiadal len on sám, ale aj „pracovníci Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žiar nad Hronom, Sociálnoprávnej ochrany detí asociálnej kurately, kedy postupne na predchádzajúcich výsluchoch (aj v rámci výsluchu, ktorý predchádzal následnému rozhodovaniu sťažnostného súdu) v prípade môjho prípadného ďalšieho problémového správania ponúkli aj náhradu väzby v podobe môjho umiestnenia do Diagnostického centra v Bratislave – Záhorská Bystrica.“. Na tomto mieste sťažovateľ zároveň ozrejmil, že „Diagnostické centrum je špeciálne výchovné zariadenie výchovnej prevencie, ktoré vykonáva diagnostiku, terapeutickú a výchovnú starostlivosť o maloletých. Diagnostické centrum napomáha posilňovanie spoločensky akceptovateľných foriem správania, sprostredkovanie pozitívnych sociálnych zážitkov, vytváranie hodnotového systému, sociálnych vzťahov a postojov, adekvátneho sebahodnotenia a sebaznania s dôrazom na uvedomovanie si osobnej zodpovednosti klientov za vlastné správanie. Dokázalo by mi tak zabezpečiť aj počas trestného konania menej stresujúce prostredie a náhradu rodinného prostredia. Sociálny kurátor na výsluchu konanom dňa 13.09.2023 teda sám zvláštnej iniciatívy ponúkol súdu tuto možnosť ako i vybavenie všetkých záležitosti s tým spojených. Napriek tomu sa sťažnostný súd (ani prvostupňový súd) takouto ponukou nezaoberal a nijakým spôsobom ju zjavne ani nezvažoval.“.

10. Sťažovateľ svoju argumentáciu uzatvára konštatovaním, že sa o jeho žiadostiach o prepustenie z väzby „koná len formálne, za účelom naplnenia litery zákona a poskytnutia mi zdania transparentného rozhodovania, no moje držanie vo väzbe, ktoré trvá už bezmála 6 mesiacov, je neustále odôvodňované tými istými skutočnosťami, tými istými dôvodmi, ktoré sa skutočne neposilňujú, práve naopak. Nie som páchatelom závažnej či nebezpečnej trestnej činnosti a nikdy v minulosti som väzobné stíhaný nebol, preto sa mi javí ako protizákonné moje držanie vo väzbe už pol roka bez toho, aby bolo zo strany prvostupňového súdu či sťažnostného súdu bolo reálne čo

i len uvažované o tom, že existujú dôvody (keď už nie na prepustenie z väzby na slobodu) na nahradenie väzby ktorýmkoľvek z postupne ponúkaných prostriedkov jej náhrady. Prístup ku mne, vrátane môjho väzobného stíhania a môjho držania vo väzbe neodzrkadľuje závažnosť mne pripisovanej trestnej činnosti... ani môjho veku a napokon ani môjho psychického stavu, ktoré sú samé o sebe významnými okolnosťami.“

11. Na podklade uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vydal tento nález:

„1. Základné právo mladistvého [REDAKOVANÉ] podľa čl. 17 odsek 1, 2, 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1, 3, 4, 5 a čl. 6 ods. 1, 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom a Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4 Tpo/52/2023 zo dňa 28.09.2023 porušené.

2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4 Tpo/52/2023 zo dňa 28.09.2023 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby bol mladistvý [REDAKOVANÉ] bezodkladne prepustený z väzby na slobodu

4. Mladistvému [REDAKOVANÉ] sa priznáva primerané finančné zadošťačenie v sume 10.000,- €...

5. Mladistvému [REDAKOVANÉ] sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia...“

12. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 667/2023-16 z 19. decembra 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Tpo/52/2023 a jeho uznesením z 28. septembra 2023 pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení so základným právom na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Ústavná sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej namietal porušenie aj čl. 5 ods. 1 dohovoru bez bližšej špecifikácie tohto článku dohovoru, bola odmietnutá z dôvodu nesplnenia zákonom predpísaných náležitostí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

13. Krajský súd sa nestotožnil so sťažovateľom namietaným porušením jeho práv v súvislosti s tým, že o podanej sťažnosti proti prvostupňovému rozhodnutiu rozhodol bez toho, aby poznal dôvody sťažovateľom následne podanej písomnej sťažnosti, z dôvodu dostatočného časového rozpätia medzi vydaním prvostupňového rozhodnutia (13. septembra 2023) a rozhodnutím sťažnostného

súdu (28. septembra 2023). Tento časový priestor mal poskytnúť sťažovateľovi a jeho obhajkyňi primeraný a postačujúci priestor na to, aby písomne odôvodnili sťažnosť, ktorú zahlásili priamo do zápisnice pri výsluchu obvineného 13. septembra 2023. Ku konkrétnym časovým aspektom svojho postupu sa vyjadriť nevedel z dôvodu ich nemožnosti zistiť ich zo zberného spisu a z dôvodu nedisponovania originálom súdneho spisu.

14. K druhej námietke sťažovateľa týkajúcej sa arbitrárnosti napadnutého uznesenia krajského súdu, čo sa týka uvedenia dostatočných dôvodov väzobného stíhania sťažovateľa a nenahradenia jeho väzby inými procesnými inštitútmi v zmysle § 80 Trestného poriadku, krajský súd bol opačného názoru ako sťažovateľ, keďže sa podľa svojho názoru vysporiadal so všetkými relevantnými dôvodmi, ktoré podrobne rozviedol a popísal, v dôsledku čoho považoval tvrdenie sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia krajského súdu za rozporné s jeho obsahom.

III.2. Replika sťažovateľa:

15. Sťažovateľ v podanej replike odkázal na svoju podrobnú argumentáciu k procesnému postupu krajského súdu ako súdu sťažnostného, ako aj k arbitrárnosti samotného napadnutého uznesenia krajského súdu. K vyjadreniu krajského súdu týkajúcemu sa jeho postupu sťažovateľ poukázal na stručnosť jeho argumentácie, pričom zvýraznil, že pravidlo, na ktoré sa krajský súd odvoláva a podľa ktorého vždy vyzýva na odôvodnenie ústne zahlásenej sťažnosti v prípade nedoručenia jej písomného odôvodnenia, k čomu mal pristúpiť aj v tomto prípade, krajský súd žiadnym spôsobom nepreukázal a ani neprejavil snahu o zabezpečenie originálu súdneho spisu. Krajský súd teda niečo konštatuje/tvrdí, ale nevie preukázať a dokonca si počas konania o ústavnej sťažnosti „nedokázal zabezpečiť z trestného spisu prvostupňového súdu (či svojich elektronických záznamov) informáciu o tom, kedy mala byť údajná výzva mojej obhajkyňi zaslaná. Neurobil tak od 22.12.2023 do 28.12.2023, kedy sa vyjadroval prostredníctvom predsedu senátu, ktorý napadnuté uznesenie predčasne vydal a ani do 02.01.2024, kedy vyjadrenie za odporcu poskytoval prostredníctvom svojho predsedu a podpredsedníčky.“.

16. Sťažovateľ opätovne poukázal na svoje skutkové zistenia, podľa ktorých «Uznesenie Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 2Tp/35/2023-155 zo dňa 13.09.2023, bolo podané na poštovú prepravu dňa 20.09.2023, zásielka bola prevzatá poštovým doručovateľom na doručenie dňa 25.09.2023 a mojou obhajkyňou bola prevzatá dňa 27.09.2023. Odporca pritom (bez toho, aby si overoval doručenie uznesenia prvostupňového súdu) nekonal tak, ako vo svojom vyjadrení deklaruje (že obhajcu vyzýva na doplnenie odôvodnenia), ale rovno hneď 28.09.2023 (na druhý deň od doručenia prvostupňového uznesenia mojej obhajkyňi) rozhodol o sťažnosti. Nezaujímal sa pritom o to, kedy jej bolo predmetné uznesenie doručené, ani o to, aby ju pri zistenej absencii odôvodnenia sťažnosti vyzval na jej doplnenie, ale ani o to, prečo obhajkyňa sťažnosť neodôvodnila a už vôbec ho nezaujímal to, ako by ju bola odôvodnila. V uvedenom postupe vidím nielen vyslovenú unáhlenosť, ale i zjavný záujem „rýchlo rozhodnúť“ svojvoľne a tak, ako to je najjednoduchšie – v podobe nedostatočného a arbitrárneho odôvodnenia».

17. V závere sťažovateľ uzavrel, že „Mám za to, že v rámci zachovania práva na spravodlivý proces či práva na obhajobu nemožno očakávať, aby sa sťažnosť odôvodňovala bez toho, aby obhajca mal možnosť sa oboznámiť so všetkou detailnou a kompletnou argumentáciou sudcu, ktorá

prirôdzene pri stručnom ústnom odôvodnení absentuje. Právo na obhajobu zahŕňa i právo na možnosť argumentácie v rámci opravného prostriedku. Iná by bola situácia v prípade, že by sudca ihneď na výsluchu doručil písomné vyhotovenie uznesenia aj s jeho riadnym odôvodnením, no takáto situácia nenastala a preto bolo potrebné počkať na doručenie písomného...v, . odôvodnenia uznesenia, ktorým bola naplnená podstata zákona v povahe požiadavky riadneho oznámenia (kompletne odôvodneného) uznesenia.“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. Zákonná úprava:

18. Podľa § 179 ods. 1 Trestného poriadku uznesenie treba oznámiť osobe, ktorej sa priamo dotýka, ako aj osobe, ktorá naň dala svojím návrhom podnet; uznesenie súdu sa oznámi aj prokurátorovi. Oznámenie sa robí buď vyhlásením uznesenia v prítomnosti toho, komu treba uznesenie oznámiť, alebo doručením rovnopisu uznesenia. Podľa § 179 ods. 3 Trestného poriadku ak je obvinený vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave, treba uznesenie, proti ktorému je prípustná sťažnosť, oznámiť obvinenému a jeho obhajcovi aj vtedy, ak obvinený nemá obmedzenú spôsobilosť na právne úkony.

19. Podľa § 187 ods. 1 Trestného poriadku sťažnosť sa podáva orgánu, proti ktorého uzneseniu smeruje, a to do troch dní od oznámenia uznesenia. Ak sa uznesenie oznamuje obvinenému, ako aj jeho zákonnému zástupcovi alebo obhajcovi, plynie lehota od toho oznámenia, ktoré bolo vykonané najneskoršie.

20. Podľa § 189 ods. 3 Trestného poriadku ak podáva sťažnosť prokurátor, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo obhajca za obvineného alebo vo vlastnom mene, musí byť sťažnosť zároveň odôvodnená s výnimkou sťažnosti prokurátora proti uzneseniu o nevzatí obvineného do väzby.

21. Podľa § 190 ods. 2 Trestného poriadku ak lehota na podanie sťažnosti už všetkým oprávneným osobám uplynula a sťažnosti sa nevyhovelo podľa odseku 1, predloží vec na rozhodnutie b) prokurátor alebo súd nadriadenému prokurátorovi alebo súdu.

IV.2. Judikatúrne východiská:

22. Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Je teda garantom ústavnosti a súdnym orgánom, ktorý je povinný chrániť dodržiavanie a rešpektovanie ústavy všetkými orgánmi verejnej moci vrátane všeobecných súdov. V zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Zo vzájomnej súvislosti týchto ustanovení vyplýva, že dohovor a judikatúra naň sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväznú výkladovú smernicu pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy základných práv a slobôd zakotvených v druhej hlave ústavy, a tým jednak normujú rámec, ktorý tieto orgány v konkrétnom

prípade nemôžu prekročiť, a zároveň určujú ten, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“. Rozhodnutiu vo veci samej musí navyše predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, najmä garanciam obsiahnutým v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie.

23. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že princíp rovnosti zbraní znamená, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je protistrana. Právo na kontradiktórne konanie znamená, že procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i zoznámiť sa so všetkými ďalšími dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu, a vyjadriť sa k nim (Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, body 45 a 46, Trančíková proti Slovenskej republike z 13. 1. 2015).

24. Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 186/09, I. ÚS 307/2011, II. ÚS 18/2013) už uviedol, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aj keď nie tak identicky, ako ich tento článok priznáva v konaní vo veci samej, ale konkrétne procesné záruky sa musia garantovať v rozsahu zlučiteľnom so základným právom podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a právom podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Je potrebné konštatovať, že pri rozhodovaní o zákonnosti väzby sa na niektoré z procesných záruk kladie mimoriadny dôraz, pričom jednou z nich je aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (III. ÚS 84/06). Medzi záruky, ktoré garantuje čl. 5 ods. 4 dohovoru, nepochybne patrí aj právo obvineného predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (napr. III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06, I. ÚS 445/2014), ako aj jeho právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Taktiež ESLP vo svojej judikatúre k čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru postupne formuloval viaceré samostatné práva osôb vo väzbe, medzi ktoré patrí najmä právo na kontradiktórne konanie a vypočutie pred rozhodnutím o zákonnosti väzby (Michalko proti Slovensku z 21. 12. 2010, sťažnosť č. 35377/05, bod 156 a tam citovaná prejudikatúra), ale aj všeobecnejšie právo na „zákonnosť“ konania a právo nebyť zbavený osobnej slobody svojvoľným (arbitrárnym) postupom (už citovaný Michalko proti Slovensku, body 156 a 158). Požiadavky zabezpečenia kontradiktórnej povahy konania a rešpektovania „princípu rovnosti zbraní“ predstavujú základné procesné garancie („fundamental guarantees of procedure“) uplatniteľné vo veciach týkajúcich sa pozbavenia osobnej slobody (napr. Sanches — Reisse proti Švajčiarsku z 21. 10. 1986, Reinprecht proti Rakúsku z 15. 11. 2005). V každom prípade musí mať osoba vo väzbe možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe.

IV.3. Posúdenie veci:

25. V rovine posudzovaného prípadu ústavný súd konštatuje, že v rámci už predostretých hľadísk zistil porušenie sťažovateľom označených základných práv a slobôd zo strany krajského súdu pri rozhodovaní o jeho sťažnosti, resp. v konaní, ktoré predchádzalo vydaniu uznesenia krajského

súdu sp. zn. 4Tpo/52/2023 z 28. septembra 2023, a to v tom smere, že sťažnostný súd nevytvoril pre sťažovateľa potrebný priestor na obhajobu, keď mu neumožnil riadne odôvodniť ústne podanú sťažnosť zahlásenú proti prvostupňovému rozhodnutiu, teda uzneseniu okresného súdu č. k. 2Tp/35/2023-155 z 13. septembra 2023. Z obsahu zberného spisu je zrejmé, že súdny spis bol predložený na sťažnostné konanie krajskému súdu 20. septembra 2023, ktorý o ústne zahlásenej sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2Tp/35/2023-155 z 13. septembra 2023 rozhodol 28. septembra 2023 na neverejnom zasadnutí bez toho, aby (i) vyčkal na jej písomné odôvodnenie, a (ii) bez toho, aby si overil čas prevzatia prvostupňového rozhodnutia sťažovateľom a jeho obhajkyňou. Krajský súd tak v sťažnostnom konaní rozhodol bez toho, aby sa oboznámil so sťažnostnými dôvodmi sťažovateľa, s ktorými sa mohol tento v plnom rozsahu oboznámiť až z písomného vyhotovenia uznesenia okresného súdu č. k. 2Tp/35/2023-155 z 13. septembra 2023, ktoré bolo jeho obhajkyňi doručené 27. septembra 2023, teda deň pred samotným rozhodnutím sťažnostného súdu. V tomto smere nie je možné aprobovať argumentáciu krajského súdu, ktorý považuje lehotu 8 dní (od predloženia veci sťažnostnému súdu do rozhodnutia v sťažnostnom konaní) za postačujúcu, keďže „Podat' sťažnosť bez toho, že by sa sťažovateľ mohol zoznámiť s písomným vyhotovením rozhodnutia, proti ktorému sťažnosť smeruje, a povinnosť doručiť opis rozhodnutia by sa potom javila ako samoučelná; taký záver by bol zjavne nesprávny a absurdný.“ (nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 307/2011-27 zo 14. decembra 2011).

26. Ústavnému súdu preto nezostáva iné než len konštatovať, že samotný už popísaný postup krajského súdu, ktorým sťažovateľovi znemožnil uplatnenie konkrétnych námietok proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2Tp/35/2023-155 z 13. septembra 2023, nemôže z hľadiska predostretých kritérií spravodlivého procesu obstať. Jeho spôsob konania a rozhodovania o sťažnosti sťažovateľa (a to aj bez zohľadnenia okolnosti, že ide o väzbu mladistvého) sa ústavnému súdu javí ako formalistický a nemajúci potrebný vecný a právny (procesný) podklad, preto ústavnej sťažnosti vyhovel. Obrana krajského súdu o snahe dodatočne vyzvať obhajkyňu sťažovateľa na vyjadrenie k veci sa ani z obsahu zberného spisu, ani z iného relevantného informačného zdroja nepotvrdila.

27. V súhrne prezentovaných záverov tak postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Tpo/52/2023 a jeho uznesením z 28. septembra 2023 pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, došlo k zásahu do sťažovateľom označených základných práv spôsobom vyvolávajúcim potrebu kasácie uznesenia krajského súdu sp. zn. 4Tpo/52/2023 z 28. septembra 2023 ústavným súdom a vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie, v ktorom bude krajský súd postupovať v kontexte § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde.

28. Vzhľadom na to, že ústavný súd, postupujúc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde, rozhodol o zrušení uznesenia krajského súdu sp. zn. 4Tpo/52/2023 z 28. septembra 2023 a vrátení veci na ďalšie konanie, nepovažoval, riadiac sa princípom sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011, IV. ÚS 279/2018), za vhodné ani účelné zaoberať sa sťažovateľmi uplatnenými námietkami týkajúcimi sa arbitrárnosti napadnutého uznesenia krajského súdu predovšetkým v časti týkajúcej sa nenahradenia väzby oproti sťažovateľom adresne predneseným námietkam, keďže bude o nich v novom konaní opätovne konať a rozhodovať krajský súd ako súd sťažnostný.

V.

Zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci na ďalšie konanie

29. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

30. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

31. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

32. Vzhľadom na záver o porušení základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru ústavný súd napadnuté uznesenie krajského súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Možno len doplniť, že na danú situáciu rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby sa bezprostredne vzťahuje čl. 5 ods. 4 dohovoru, avšak relevantné sú aj obsahové prvky čl. 5 ods. 3 dohovoru, najmä pokiaľ ide o možnú náhradu väzby.

33. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

34. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

VI.

Trovy konania

35. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania.

36. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

37. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

38. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023, a to prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, a 1 úkon právnej pomoci vykonaný v roku 2024. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za 2 úkony právnej služby patrí sťažovateľovi náhrada trov konania vo výške 417,34 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 25,04 eur, spolu tak suma 442,38 eur. Za 1 úkon právnej služby v roku 2024 patrí sťažovateľovi náhrada trov konania vo výške 343,25 eur a raz režijný paušál vo výške 13,73 eur, spolu tak suma 799,36 eur (bod 3 výroku nálezu).

39. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

40. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu